

Aleg 1203

Sprawozdanie

Komisji przemysłowej o państwowych szkołach przemysłowych i handlowych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdania Komisji przemysłowej o państwowych szkołach przemysłowych i handlowych w ubiegłych sesjach nie weszły na porządek dzienny obrad sejmowych a tem samem pozostały niezakończonymi części sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego, odnoszące się do tychże szkół, tudzież sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej za ubiegłe dwa lata, dotyczące tego samego przedmiotu.

Mimo to jednak, że sprawozdania Komisji przemysłowej dotyczące szkolnictwa zawodowego nie dostały się formalnie na porządek dzienny obrad sejmowych, to przecież Wysoki Sejm w części przynajmniej i pośrednio się nimi zajmował i niektóre myśli w tych sprawozdaniach powiedziane odbiły się echem w ciągu ostatnich dyskusji budżetowych, a nawet niektóre rezolucye przez Komisję proponowane, znalazły — choć może nie w tem samym i dosłownem brzmieniu — aprobatę Wysokiego Sejmu. Tem się tłumaczy, że zarówno Wydział krajowy, jakoteż i Rada szkolna krajowa miały sposobność zająć się choć w części ostatniem przygotowanym i drukiem ogłoszonym sprawozdaniem Komisji przemysłowej i niektórymi przedstawionymi przez nią rezolucjami.

Z uwagi na te okoliczności Komisya przemysłowa odnośnie do państwowych szkół przemysłowych i handlowych powołuje się na to swoje ostatnie szczegółowe sprawozdanie, ponawiając ogólne i zasadnicze zapatrywania tamże wyrażone, a obecnie ogranicza się do spraw objętych sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 11. września 1909. L. 100395. łącznie ze sprawozdaniem za czas od 1. sierpnia 1909. do 31. lipca 1910. tudzież sprawozdaniem c. k. Rady szkolnej krajowej za rok 1907/8. i 1908/9. i wreszcie sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 25. września 1909. L. 106.301, dotyczącem pisma c. k. Rady szkolnej krajowej, odnośnie do rezolucyi Wysokiego Sejmu z dnia 5. listopada 1908. w sprawie założenia nowych szkół średnich a przedewszystkiem szkół zawodowych handlowych, przemysłowych i t. p.

W tej mierze wysuwa się na pierwszy plan sprawa, która znajduje wyraz w proponowanej w ostatniem sprawozdaniu rezolucyi tej treści: „Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przystąpił do planowej i systematycznej akcji na polu zakładania państwowych szkół przemysłowych w kraju“, tudzież w uchwalonej przez Wysoki Sejm rezolucyi z dnia 5. listopada 1908., wzywającej c. k. Radę szkolną krajową, „aby wzięła pod rozwagę sprawę założenia nowych szkół średnich, a przedewszystkiem szkół zawodowych, handlowych, przemysłowych, rolniczych i t. p. z uwzględnieniem potrzeb obu narodowości i zdała o tem sprawę Wysokiemu Sejmowi“.

Na uzasadnienie proponowanej przez siebie rezolucyi wskazała Komisya przemysłowa na fakt, że jak na wielu innych polach, tak i w dziedzinie szkolnictwa zawodo-

wego, a w szczególności przemysłowego i handlowego, kraj nasz nie znajduje u czynników kompetentnych, a w szczególności u władz centralnych, tej opieki i tego poparcia, jakich potrzebuje i jakich choćby przez wzgląd na dotychczasowe wiekowe zaniedbanie i upośledzenie i na wielkość swojego obszaru i zaludnienia ma prawo się domagać, że zatem naszym usilnym staraniem być winno wyrobić i uzyskać dla naszego szkolnictwa zawodowego głębsze zrozumienie i większe uwzględnienie u władz centralnych. Zarazem jednak zaznacza Komisya przemysłowa ze szczególnym naciskiem, że ku temu celowi koniecznie potrzeba, aby w nas samych wyrobiło się właściwe i rzetelne przekonanie o znaczeniu i doniosłości szkół zawodowych w dzisiejszych stosunkach społecznych i przy obecnym rozwoju ekonomicznym; abyśmy przystąpili do zrewidowania całego kierunku naszej edukacji publicznej, który dzisiaj jest tego rodzaju, że produkujemy w naszych zakładach naukowych przedewszystkiem materyał urzędniczy, albo proletaryat inteligencji, że posyłamy dzieci do szkoły średniej w przekonaniu i w zamiarze, że ona im da podstawę do kariery urzędniczej. Ten system winien ulegć zmianie i społeczeństwo winno się przejąć wiarą, że handel i przemysł stanowią dzisiaj w państwie czynnik pierwszorzędny, jedną z podstaw znaczenia ekonomicznego i gospodarczego i dlatego Komisya przemawia za szkołami zawodowymi.

Wychodząc z tego stanowiska, Komisya przemysłowa wita z zadowoleniem enuncyacyę, zawartą w piśmie c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 21. września 1909. L. 229. Konstatuje ona zgodnie ze szczegółowymi wywodami przytoczonego sprawozdania Komisji przemysłowej i zgodnie z powyższymi uwagami, że w kraju naszym niema koniecznej równowagi między szkołami średnimi, których zadaniem jest przygotować absolwentów do wyższych studyów uniwersyteckich i technicznych a przez to pośrednio do zawodów, wymagających takiego przygotowania a szkołami zawodowymi z kierunkiem praktycznym, których przeznaczeniem jest przysposabiać kandydatów, mających bezpośrednio przejść do życia praktycznego, rozpocząć pracę zawodową w przemyśle, handlu i t. d. Ten brak równowagi uwydatnia się w następujących cyfrach: Kiedy w roku szkolnym 1909 istniało w Galicyi 76 szkół średnich państwowych i prywatnych z prawami szkół publicznych, mianowicie 65 gimnazyów i 11 szkół realnych, to ilość zakładów państwowych, służących nauce przemysłowej i handlowej ogranicza się do dwóch szkół przemysłowych we Lwowie i w Krakowie oraz czterech szkół zawodowych w Zakopanem, Kołomyi, Świątnikach i Sułkowicach, do których w ostatnim roku przybyła piąta w Tarnopolu, tudzież do dwu Akademij handlowych, państwowej we Lwowie i prywatnej, zwolna w państwową się przekształcającej w Krakowie. Jaskrawą ilustracyą tej dysproporcji są cyfry przedstawiające frekwencyę rzeczonych zakładów naukowych. Podczas gdy w roku szkolnym 1908/9 było w szkołach średnich uczni 34462, oddawało się praktycznej nauce w zakładach państwowych uczni 1718. Na podstawie tych spostrzeżeń i cyfr statystycznych dochodzi c. k. Rada szkolna krajowa do przekonania, że w zakresie państwowych zakładów przemysłowych i handlowych szkolnictwo nasze wykazuje wielki niedobór, którego pokrycie jest sprawą równie ważną jak pilną i wyraża nadzieję, że gdy to nastąpi, przemysł nasz i handel zyska wykształconych pracowników, których brak tak dalece odczuwa i że zarazem ustanie anormalny napływ do gimnazyów młodzieży, która niema niezbędnych warunków, aby po ukończeniu szkoły średniej przejść przez studia uniwersyteckie.

To przekonanie jak również brzmienie rezolucyi sejmowej, powyżej wymienionej, skłoniło c. k. Radę szkolną krajową do tego, że w pierwszym rządzie w tym kierunku przedsięwzięła studia i na podstawie wyniku kilku ankiet, odbytych z udziałem znawców i szeregu posiedzeń sekcji spraw przemysłowych, poświęconych wyłącznie temu ważnemu przedmiotowi, przystąpiła do ułożenia na szeroką skalę zakreślonego rozległego programu zakładania szkół przemysłowych, uwzględniając przedewszystkiem życzenia, objęte rezolucyami, które w tym względzie Wysoki Sejm na wniosek Komisji przemysłowej uchwalił, a biorącego w rachubę także założenie dwóch szkół przemysłowych z językiem wykładowym ruskim.

O ile ta część sprawozdania zapowiadająca częściowe przynajmniej uwzględnienie życzeń i pragnień, które znalazły tylokrotnie wyraz w rozprawach i uchwałach sejmowych, wywołać musi szczere zadowolenie, gdyż jest dowodem, że nasza najwyższa krajowa magistratura szkolna zgodną jest z Komisją przemysłową w zapatrywaniach co do potrzeby intensywniejszego i systematycznego rozwoju naszego szkolnictwa zawodowego, a w szczególności przemysłowego i handlowego, o tyle pewną obawą przejmują nas drugą część, która zdaje sprawę o stanowisku, zajętem w tej mierze przez władze centralne. C. k. Rada szkolna krajowa donosi bowiem, że minister robót publicznych, odpowiadając w porozumieniu z ministerstwami wyznań i oświaty i ministerstwem skarbu reskrytem z dnia 14 września na pierwszą z wspomnianych wyżej relacyj, zajął wobec akcji tej, zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa zawodowego w Galicyi stanowisko w zasadzie przychylnie i udzielił prztem szereg wskazówek, które Rada szkolna uwzględni, przystępując w najbliższym czasie do urzeczywistnienia zadania, które w tym kierunku sobie postawiła. Dalej zaznacza c. k. Rada szkolna krajowa, że w miarę postępu tej akcji zwracać się też ona będzie do Sejmu krajowego tem więcej, że wielkiem przyspieszeniem i ułatwieniem akcji stanie się okazanie ze stron interesowanych czynników, a także ze strony kraju gotowości do wydatnych świadczeń na rzecz powstać mających zakładów i że pan minister we wspomnianym powyżej reskrypcie położył na to szczególny nacisk, podnosząc, że tego rodzaju ofiarność objawia się przy podobnych sposobnościach stale w innych krajach.

Z dwóch przedewszystkiem powodów ta odpowiedź c. k. Ministerstwa robót publicznych, wydana w porozumieniu z c. k. Ministerstwem wyznań i oświaty, a zwłaszcza z c. k. Ministerstwem skarbu wydaje nam się trochę problematycznej i wątpliwej wartości. Wierzimy chętnie, że rząd centralny zajął wobec szeroko zakreślonego programu c. k. Rady szkolnej krajowej na polu szkolnictwa przemysłowego i handlowego stanowisko w zasadzie przychylnie, ale obawiamy się, by od tego zasadniczo przychylnego stanowiska do urzeczywistnienia i przeprowadzenia programu i faktycznego wprowadzenia go w życie droga nie była zbyt długa i daleka.

Obawa ta opiera się na wyrażonej w piśmie c. k. Rady szkolnej krajowej nadziei, że wielkiem przyspieszeniem i ułatwieniem akcji stanie się okazanie ze stron interesowanych czynników a także ze strony kraju gotowości do wydatnych świadczeń na rzecz powstać mających zakładów, zwłaszcza, że pan Minister zapewne także w porozumieniu z c. k. Ministrem skarbu i za jego podszeptem położył na to szczególny nacisk, podnosząc, że tego rodzaju ofiarność objawia się przy podobnych sposobnościach stale w innych krajach koronnych. Już w sprawozdaniu zeszłorocznem miała Komisya przemysłowa sposobność zwrócić szczególną uwagę właśnie na tę stronę sprawy zakładania i powstawania szkół zawodowych, a w szczególności przemysłowych i handlowych. Komisya przemysłowa podnosi mianowicie, że powstanie szkoły przemysłowej, o ile jej założenie uznano już powszechnie za konieczne i niezbędne — czyni się dzisiaj zawisłem od czynników lokalnych, od ich chęci i możliwości przyczynienia się znacznym sumptem do jej utrzymania. Ale nasze gminy tyle mają do spełnienia zadań społecznych i gospodarczych, tak są obarczone ciężarami, a tak skroinnemi rozporządzają środkami, że często absolutnie nie są w stanie podolać tego rodzaju zobowiązań. Konieczną jest zatem rzeczą, by w razie uznania potrzeby założenia szkoły zawodowej, jej zaistnienie i powołanie do życia nie czynić bezwarunkowo zawisłem od dostarczenia „potrzeb rzeczowych“ przez czynniki lokalne. Na tem stanowisku stoi komisya przemysłowa i dzisiaj i dlatego nie może jej zadowolić stanowisko zajęte przez c. k. Radę szkolną krajową, że wielkiem przyspieszeniem i ułatwieniem akcji stanie się okazanie ze strony interesowanych czynników, a także ze strony kraju gotowości do wydatnych świadczeń na rzecz powstać mających zakładów — a to tem mniej, gdyby owa gotowość do wydatnych świadczeń miała być nie tylko przyspiesze-

niem i ułatwieniem akcji ale wogóle — po przetłumaczeniu tego zwrotu retorycznego z języka fiskalnego na język praktyczny — warunkiem jej zapoczątkowania

I jeszcze z jednego punktu widzenia stanowisko zajęte przez władze centralne w Wiedniu wobec szerokiego programu, przedstawionego im przez c. k. Radę szkolną krajową, wydaje się Komisji przemysłowej niewystarczającym. Sprawozdanie jej powiada, że pan minister robót publicznych w porozumieniu z ministerstwami wyznań i oświaty i skarbu zajął wobec akcji tej, zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa zawodowego w Galicyi stanowisko w zasadzie przychylnie i że jej program, obejmujący szereg wniosków wymaga dla swojego urzeczywistnienia dłuższego okresu czasu. Jak długi ma być ten okres czasu, c. k. Rada szkolna krajowa nie powiada, ale sądzimy, że między c. k. Radą szkolną krajową a Komisją przemysłową zachodzi prawdopodobnie różnica w zapatrywaniach co do długości tego okresu i że okres ten wedle zdania Komisji przemysłowej nie musi być koniecznie tak dużym, jak sobie c. k. Rada szkolna krajowa wyobraża. Na wszelki jednak sposób brak w sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej jednej rzeczy. Jeżeli c. k. Rząd centralny zajął wobec akcji zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa zawodowego w Galicyi, stanowisko w zasadzie przychylnie, to gdzie jest pierwszy praktyczny objaw tej teoretycznej życzliwości, jeżeli program wypracowany przez c. k. Radę szkolną krajową wymaga do swojego urzeczywistnienia i przeprowadzenia dłuższego okresu czasu, kiedyż ten okres się zacznie?

W tym kierunku sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej pozostawia cośkolwiek do życzenia. Czy władzom centralnym w Wiedniu — zwłaszcza jeżeli między nimi znajduje się z głosem nie tylko doradczym ale stanowczym i rozstrzygającym c. k. Ministerstwo skarbu — szczerze zależy na przyspieszeniu akcji, zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa zawodowego w Galicyi, czy one istotnie poza w zasadzie przychylnem dla tej sprawy stanowiskiem gotowe są dołożyć starań, by dłuższy okres czasu wymagany z natury rzeczy do urzeczywistnienia programu przedstawionego im przez c. k. Radę szkolną krajową, nie stał się zbyt długim, by go zatem ile możności skrócić, o tem — sądząc po dotychczasowych doświadczeniach — wolno mieć rozmaite zapatrywania. To zdaje się jednak dzisiaj nie ulegać wątpliwości, że dla celów, które nam przyświecają i do których urzeczywistnienia my zmierzamy, byłoby praktyczniej, gdyby szeroki program akcji, zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa zawodowego w Galicyi, a więc program wypracowany na długą metę poczytać niejako *pro foro interno* naszą własnością i gdyby c. k. Rada szkolna krajowa mogła przedkładać c. k. Władzom centralnym w Wiedniu szerokie programy i plany obliczone na szereg lat, ograniczała się raczej do przedstawiania c. k. Ministerstwu od wypadku do wypadku konkretnych wniosków powołania do życia i założenia w tej lub owej miejscowości potrzebnej szkoły zawodowej. Na tego rodzaju stopniowe urzeczywistnienie planowej i programowej akcji zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa zawodowego w Galicyi, łącniej byłoby może od wypadku do wypadku uzyskać aprobatę c. k. Ministerstwa robót publicznych w porozumieniu z c. k. Ministerstwem wyznań i oświaty a nawet z c. k. Ministerstwem skarbu. Godząc się tedy w zasadzie z programem akcji na polu szkolnictwa zawodowego w naszym kraju, przedstawionym przez c. k. Radę szkolną krajową, Komisja przemysłowa sądzi, że do jego urzeczywistnienia i do osignięcia zamierzonego celu prowadzi droga przez nią wykazana.

Czy to istotnie samo z siebie wynika, na co i pan minister zwraca uwagę, że rozszerzenie i przyspieszenie rozwoju szkolnictwa praktycznego może za sobą pociągnąć zwolnienie w akcji zakładania nowych gimnazyów i szkół realnych — o tem Komisja przemysłowa nie chce wypowiadać zdania i pozostawia sąd właściwej fachowej Komisji

W roku ubiegłym Komisja przemysłowa zaznaczyła w swoim sprawozdaniu — zgodnie z tem, co już niejednokrotnie podnoszono w obradach sejmowych, że byłaby

właściwa pora pomyśleć o stopniowym upaństwowieniu niektórych przynajmniej, krajowych zakładów nauki zawodowej dla ulżenia skarbowi krajowemu, którego zasoby mogłyby być zużytkowane na popieranie rozwoju przemysłu i handlu w innych kierunkach, względnie do powołania do życia nowych szkół zawodowych i przygotowała dla Wysokiego Sejmu rezolucję tej treści: Sejm wzywa c. k. Rząd, aby wszedł w rokowania z Wydziałem krajowym w kierunku upaństwowienia niektórych zawodowych szkół krajowych. Sprawozdanie Komisji przemysłowej nie dostało się wprawdzie wskutek odroczenia sesji na porządek dzienny obrad sejmowych, niemniej jednak Wysoki Sejm w toku rozprawy budżetowej nad rubr. XII. uchwalił dnia 31. października 1908 następującą rezolucję: Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyjął na etat państwa znaczniejsze szkoły przemysłowe, utrzymywane dotychczas kosztem kraju. O formalnych losach tej rezolucji dowiadujemy się ze sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego z dnia 11. września 1909. L. 100895. C. k. Rada szkolna krajowa sądzi mianowicie, że jej zdaniem należałoby sprawę tę odroczyć do czasu, dopóki c. k. Ministerstwo nie zajmie stanowiska wobec programu, który mu c. k. Rada szkolna krajowa przedłożyła, a który projekt obejmuje cały szereg szkół zawodowych, jakiego należało w Galicyi potworzyć kosztem skarbu państwa. Odpowiedź ta może być tylko w części uważana za wystarczającą — bo nie można z niej powziąć wiadomości, jakie będą powzięte przez Wysoki Sejm rezolucji losy faktyczne. Godząc się bowiem nawet z tem, że dobrze jest odłożyć merytoryczne załatwienie sprawy objętej rezolucją sejmową z dnia 31. października 1908. do czasu, aż c. k. Ministerstwo zajmie stanowisko wobec przedstawionego mu przez c. k. Radę szkolną krajową programu założenia szeregu szkół zawodowych w kraju kosztem skarbu państwa, to dzisiaj byłaby już może pora domagać się wyraźnej i konkretnej odpowiedzi c. k. Rządu, wobec tego, że przecież już zajął stanowisko co do przedłożonego mu przez c. k. Radę szkolną krajową programu utworzenia szeregu szkół zawodowych w kraju. We wspomnianem wyżej piśmie z dnia 21 września 1909. L. 229, c. k. Rada szkolna krajowa zawiadamia Wydział krajowy, a tenże wspomnianem sprawozdaniem z dnia 25. września 1909. L. 106301. Wysoki Sejm, że pan minister robót publicznych w porozumieniu z Ministerstwami wyznań i oświaty i skarbu zajął wobec akcji zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa w Galicyi i wobec przedłożonego mu w tej mierze programu, stanowisko w zasadzie przychylnie. Czy wolno wobec tego sądzić, że stanowisko c. k. Rządu będzie także przychylnie wobec sprawy objętej rezolucją sejmową z dnia 31. października 1908? Komisya przemysłowa radaby się do tego zapatrywania przychylić, zwłaszcza jeśli c. k. Rada szkolna krajowa dla urzeczywistnienia programu akcji na polu szkolnictwa zawodowego i sukcesywnego powołania do życia szeregu szkół przemysłowych względnie handlowych zechce wstąpić na drogę powyżej wykazaną i o ile wedle zapatrywania Komisji przemysłowej stopniowe zakładanie nowych szkół przemysłowych inoże postępować *pari passu* po stopniowym upaństwowieniu krajowych szkół zawodowych, względnie z przyjęciem na etat państwa znaczniejszych szkół przemysłowych, utrzymywanych dotychczas kosztem kraju. Zgodnie z powyższymi wywodami Komisya przemysłowa ponawia i uzupełnia swoje zeszłoroczne rezolucje z uwzględnieniem zaszytych w międzyczasie zmian faktycznych.

Ostatnie sprawozdanie Komisji przemysłowej zajęło się szczegółowo i ze stanowiska ogólnego i zasadniczego sprawozdaniem c. k. Rady szkolnej krajowej o szkołach przemysłowych i handlowych w roku szkolnym 1907/8., a że ostatnie sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej nie zawierają zasadniczych zmian i nie następują z tego stanowiska sposobności do uwag natury ogólnej, przeto Komisya przemysłowa powołuje się na swoje zeszłoroczne wywody, ponawiając dotyczące rezolucje.

I co do sprawy umieszczenia i wewnętrznego urządzenia szkół powołuje się Komisya przemysłowa na wywody zeszłorocznego sprawozdania. Przyjmując do wiadomości, że sprawa wystawienia nowego budynku dla szkoły przemysłowej w Krakowie

po wielu latach zwłoki doznała ostatecznie pomyślnego rozstrzygnięcia i że budowa nowych gmachów dla szkoły przemysłowej we Lwowie została ostatecznie pomyślnie załatwioną, wypada wyrazić żal, że sprawa pomieszczenia reszty państwowych szkół zawodowych nie wyszła poza stadyum rokowań, względnie na tych rokowaniach utknęła. Odnosi się to zarówno co do pomieszczenia szkół zawodowych przemysłu drzewnego w Kołomyży i Zakopanem, przedewszystkiem jednak do pomieszczenia c. k. Akademii handlowej we Lwowie. Niestety ani jednego słowa z przykrych uwag zesłorocznych cofnąć nie można, bo sprawa nie postąpiła naprzód, stan rzeczy jeszcze się chyba z natury rzeczy i z upływem nowego roku pogorszył. Taki stan rzeczy dłużej trwać nie może. Jest rzeczą pewną, że wśród normalnych warunków, żadna władza świadoma swych obowiązków, nie zezwoliłaby ze względów polityki budowlanej, ze względów higienicznych i ze względów na bezpieczeństwo publiczne na dalsze używanie gmachu mieszczącego dzisiaj c. k. Akademię handlową we Lwowie, że gdyby ten gmach był własnością prywatną, urząd budowniczy byłby już dawno mieszkańców dełożował i dom opieczętował. Rozwiązanie więc kwestyi rozszerzenia i adaptacji obecnego gmachu c. k. Akademii handlowej, względnie innego jej pomieszczenia musi się znaleźć. Sprawozdanie niniejsze jest, jak już z początku zaznaczyliśmy, uzupełnieniem ostatniego sprawozdania Komisji przemysłowej, które jednak na porządek dzienny obrad sejmowych nie weszło. W nadzieji, że Sejm przecież znajdzie sposobność zajęcia się szczegółowo szkolnictwem zawodowym w naszym kraju, Komisya przemysłowa odwołuje się do zasadniczych wywodów ostatniego sprawozdania, odnoszących się nie tylko do samego zakładania szkół fachowych, ale także rozszerzenia i pogłębienia wiadomości z dziedziny ekonomii i gospodarstwa społecznego w sferach nie mających wprawdzie bezpośredniej styczności ze szkołami zawodowymi, pozostających jednak w ciągłym kontakcie ze sferami handlowymi i przemysłowymi, tudzież do wywodów mających na celu nadanie szkołom zawodowym większego znaczenia i spopularyzowania ich w opinii społeczeństwa i zgodnie z przebiegiem dyskusyi przeprowadzonej nad niniejszem sprawozdaniem przedstawia Wysokiemu Sejmowi poniżej przedstawione wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej o działalności jej w zakresie państwowych szkół przemysłowych i handlowych, tudzież sprawozdanie Wydziału krajowego w zakresie szkolnictwa zawodowego i sprawozdanie z dnia 25. września 1909. L. 106301. — zawierające pismo Prezydium c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 21. września 1909. L. 229, o ile one dotyczą państwowych szkół przemysłowych i handlowych, przyjmuje się do wiadomości.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w celu nadania żywszego tętna akcji zmierzającej do intensywnego rozwinięcia i rozszerzenia szkolnictwa zawodowego w kraju, obok stopniowego powołania do życia nowych państwowych szkół przemysłowych, podjął rokowania z Wydziałem krajowym, zmierzające do objęcia na etat państwa niektórych szkół przemysłowych, utrzymywanych dotychczas kosztem kraju.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by po wysłuchaniu krajowej Komisji dla spraw przemysłowych i w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową wypracował program zakładania nowych krajowych szkół przemysłowych i handlowych, przeprowadził rokowania wstępne z czynnikami lokalnymi i z c. k. Rządem co do udziału finansowego i przedstawił Sejmowi odpowiednie wnioski.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by po wysłuchaniu krajowej Komisji dla spraw przemysłowych zastanowił się nad gruntowną reorganizacją istniejących krajowych szkół przemysłowych na podstawie zrobionych i zebranych dotychczas doświad-

czeń i ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb przemysłu i przedstawił w tej mierze Sejmowi wnioski.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przyspieszył ostatecznie zupełne upaństwowienie wyższej Szkoły handlowej w Krakowie.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, by jak najrychlej sfinalizował rokowania z interesowanymi czynnikami i poczynił bez zwłoki starania o odpowiednie pomieszczenie c. k. Akademii handlowej we Lwowie.

VII. Sejm wzywa c. k. Rząd :

a) ażeby utworzył we Lwowie komisję egzaminacyjną dla nauczycieli wyższych i niższych szkół handlowych; i zwróciwszy uwagę na potrzebę kształcenia sił nauczycielskich dla tychże szkół, przeznaczał na te cele odpowiednie fundusze;

b) założył dwuklasową szkołę handlową przy c. k. Akademii handlowej we Lwowie i przyczyniał się wydatniej do utrzymywania przy Akademii handlowej w Krakowie szkół dwuklasowych dla mężczyzn i kobiet;

c) na podstawie ustawy z dnia 24. sierpnia 1899 o szkołach realnych w Galicyi przystąpił do założenia przynajmniej dwóch szkół handlowych przy szkołach realnych w Galicyi i do zakładania samoistnych dwuklasowych szkół handlowych w znaczniejszych miastach naszego kraju;

d) przy państwowych szkołach przemysłowych we Lwowie i Krakowie urządził specjalne oddziały dla elektrotechników;

e) przystąpił do urządzenia stałych kursów dla palaczy i dozorców maszyn parowych oraz dla maszynistów kolejowych przy c. k. Szkole politechnicznej lub państwowej szkole przemysłowej we Lwowie.

VIII. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową do przeprowadzenia reorganizacji Sekcyi III., do której należy zarząd państwowych zakładów przeznaczonych dla nauk przemysłowej i handlowej, tudzież nadzór państwowy nad zakładami tego rodzaju utrzymywanymi z funduszków kraju, powiatów, gmin lub osób prywatnych — przede wszystkim w kierunku oddzielenia nadzoru i inspekcji tych zakładów od nadzoru i inspekcji szkół średnich, a tem samem ustanowienia osobnych inspektorów specjalnie dla szkół przemysłowych i handlowych.

IX. Sejm wzywa c. k. Rząd, by dla urzędników państwowych urządził praktyczne kursa mające na celu dokładne obznajomienie ich ze stosunkami ekonomicznymi i społecznymi kraju.

X. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, by dla nauczycieli szkół średnich oraz seminariów nauczycielskich urządziła praktyczne kursy mające na celu dokładne obznajomienie ich ze stosunkami ekonomicznymi społecznymi kraju,

XI. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, by urządziła ankietę w sprawie wydatnego uwzględnienia wiadomości praktycznych z dziedziny ekonomii społecznej tudzież ustroju społecznego i prawnego w planach wychowania publicznego we wszystkich jego rodzajach i stopniach i wyniki tej ankiety z wnioskami przedstawiła Sejmowi

XII. Sejm wzywa c. k. Rząd, by we właściwej drodze przedsięwziął kroki zmierzające do rozszerzenia dostępu do szkół wyższych, tudzież rozszerzenia praw jednorocznej służby wojskowej dla absolwentów szkół przemysłowych i handlowych.

Przewodniczący:

A. Lubomirski.

Sprawozdawca:

Rittel.

